

REGIONMUSEETS ARKEOLOGER INFORMERAR

RENJÄGARE I FJÄLKINGE

Regionmuseet / Landsantikvarien i Skåne

Stora Torg • Box 134 • 291 22 Kristianstad • telefon 044-13 52 45 • fax 044-21 49 02 • info@regionmuseet.m.se • www.regionmuseet.m.se

11 000 år gamla fynd från renjägare

En uppmärksam amatörarkeolog har påträffat några av Sveriges äldsta arkeologiska fynd i åkermark söder om Fjälkinge backe. Föremålen har lämnats kvar på platsen av renjägare, som för ungefär 11 000 år sedan slog läger nedanför Fjälkinge backe.

Jägarna var inte bofasta utan de följde renarnas vandringsleder. I dag känner vi till två typer av boplatser från den här tiden, större sk. basstationer och mindre jaktstationer. Fynden från Fjälkinge tyder på en mindre jaktstation. Renjägarernas jaktstationer var ofta placerade på upphöjda platser i landskapet. Det avsmalnande partiet mellan de båda urbergsformationerna, Fjäl-

kinge backe och Lilles backe, kan ha varit ett bra läge för jakt, där flockar med vildren trängdes samman och på så sätt underlättade jakten för jägarna.

Jaktredskap av flinta

Fyndsamlingen, som är en av de största i sitt slag som påträffats i Sverige, består av åtta flintföremål och 10 avslag (restprodukter vid

redskapstillverkning). Bland flintföremålen finns redskap som klart kan förknippas med jakt - borrlänkande redskap, kallat "zinken", som kan ha använts till att göra hål i renskin och/eller klyva renben och horn för redskapstillverkning, flintspetsar, en skrapa, en stickel (ett hyvelliknande redskap) och ett borrh.

De mest i ögonfallande föremålen är flintspetsarna, som är mellan 6-7 cm stora. Den ena spetsen har förmodligen varit fäst i ett horn och fungerat som ett spetsigt huggvapen. De andra två spetsarna har varit pilspetsar och/eller spjutspetsar.

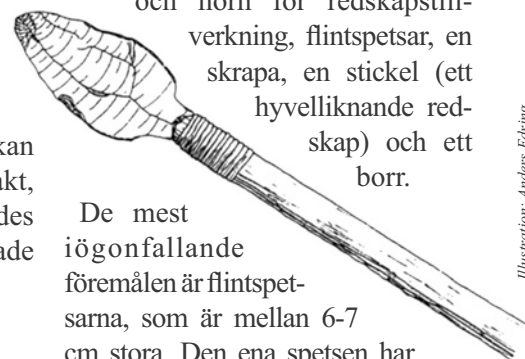
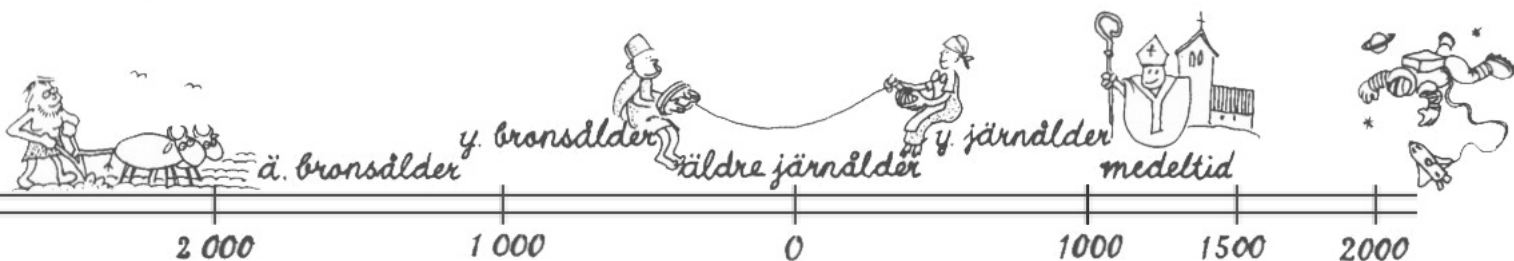

Illustration: Anders Edbring

Foto: Evelyn Thomasson, Regionmuseet i Skåne

11000 år gamla jaktredskap - pilspetsar och borrlänkande redskap - funna i Fjälkinge av en amatörarkeolog.

Flintföremålen och avslagen är de enda spår vi har av jägarna. Det finns inget organiskt material (trä, ben, läder osv) bevarat av deras utrustning. Flinta har under hela vår förhistoria varit en mycket viktigt råvara, som har använts vid redskap-tillverkning under både sten-, brons- och järnålder. Flintan från Fjälkinge består av två flintsorter, Kristianstads- och Sydskandinavisk flinta. Den sydskandinaviska flintan finns inte i Kristianstadsområdet utan kommer från södra Skåne eller Danmark.

En av de många borrhliknande redskapen, sk "zinken", från Fjälkinge.

Skåne. Flera av dessa utgörs av enstaka pilspetsar. En av de fyndplatser som geografiskt ligger närmast Fjälkinge är Mölleröd-boplatsen vid Finjasjön. Här påträffade en amatörarkeolog den hittills största samlingen fynd från den här tiden. Fjälkinge- och Finjamaterialet har likheter med varandra. Båda innehåller, de för tidsperioden typiska spetsarna, och det borrhliknande redskapet "zinken".

Det är för tidigt att dra några större slutsatser utifrån Fjälkingematerialet. Hur levde jägarna? Var de nomader? Hur stora grupper med människor rörde det sig om? Hur bodde de? Förhoppningen är att fler upptäckter av fyndplatser och fler utförda arkeologiska undersökningar i framtiden skall kunna ge oss svar på dessa frågor.

Foto: Evelyn Thomasson, Regionmuseet i Skåne

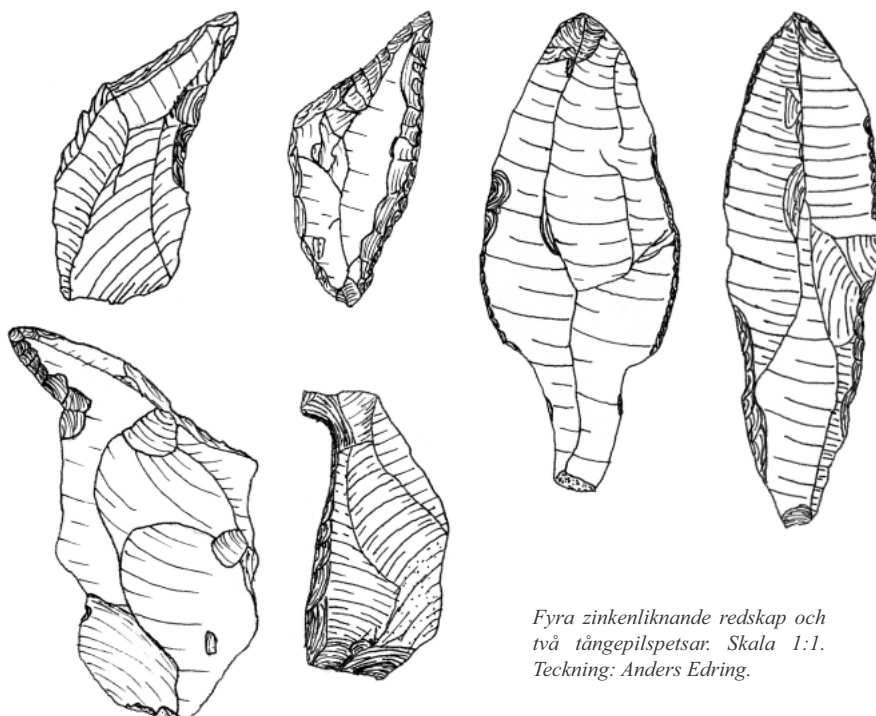
Skogstundra och kallare klimat

Under perioden för renjägarernas vistelse vid Fjälkinge rådde det skogstundra i området med träslagen björk, asp, rönn och hägg. Träden var sällan skogsbildande. De växte i skyddade lägen, där de bildade små dungar. Landskapet i övrigt dominerades av starr- och gräsarter och småbuskar. Bland floran kan nämnas fjällsippa, fjällvallmo, malört, blåklint, dvärgbjörk och havtorn. Sommartemperaturen låg på runt 13 grader. Renen var det dominerande däggjuret. Andra djur var jättehjort, uroxe, vildhäst och hare.

Andra renjägarfynd i Skåne

Fjälkingematerialet är i förhållande till andra fynd av renjägar-material i Skåne tämligen stort. Det finns förutom Fjälkingefyndet ca. 25 lokaler med lika gamla fynd i

Anders Edring

Fyra zinkenliknande redskap och två tångpilspetsar. Skala 1:1. Teckning: Anders Edring.

EN NATIONELL ANGELÄGENHET

”Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. Ansvaret för detta delas av alla.”

Raderna ovan är hämtade ur första kapitlet första paragrafen i Kulturminneslagen. Lagen reglerar vårt förhållande till lämningar från skilda tider; fornlämningar, föremål, kyrkor och andra byggnader.

Vår kulturmiljö är allt det vi har omkring oss; allt som vi och våra förfäder i generationer har format och skapat. Som fornlämning räknas lämningar **”som tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna”**.

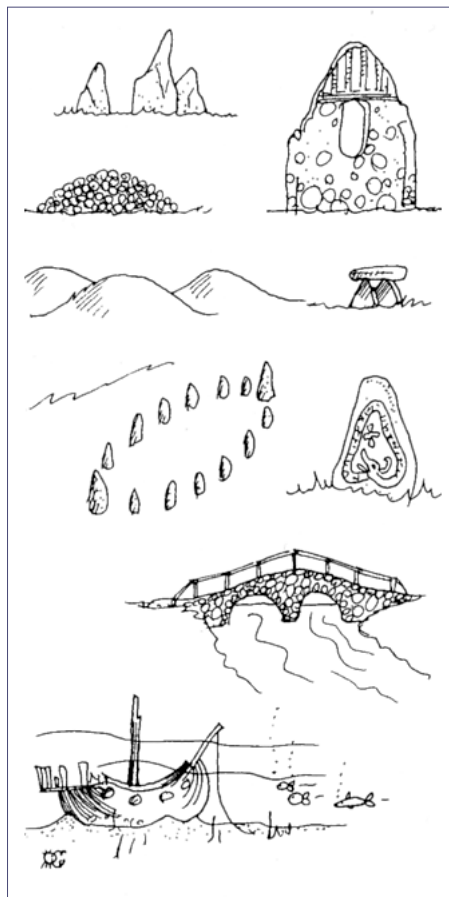
Fasta fornlämningar kan vara gravar och gravfält, övergivna kyrkogårdar, ristningar och målningar på stenar och berghällar, samlingsplatser för rättskipning och handel, lämningar efter bostäder, arbetsplatser, kulturlager, ruiner, färdvägar och broar, hamnanläggningar, skeppsvrak äldre än hundra år, platser och naturbildningar kring vilka det finns knutet äldre traditioner och berättelser...

Listan över olika fornlämningar skulle kunna göras ännu längre, och för alla gäller att det är **”förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.”**

Inför varje typ av nybyggnation, av till exempel vägar eller hus, är det viktigt att först ta reda på om fornlämningar berörs. Kontakta Regionmuseets arkeologer, som med hjälp av kartor och forminnesregister snabbt kan ge besked om det finns kända fornlämningar i området eller ej.

Vid nybyggnation kan tillstånd ges att ta bort en fornlämning. Förutsättningen är då att borttagandet föregås av en arkeologisk undersökning.

”Den som vill rubba, ändra eller ta bort fast fornlämning skall ansöka om tillstånd hos länsstyrelsen”.

Länsstyrelsen avgör om en fornlämning får tas bort och länsstyrelsen avgör också vem som ska ta bort den, det vill säga vem som ska utföra den arkeologiska undersökningen.

Ärendehandläggningen, från det att ansökan nått länsstyrelsen till dess att arkeologerna kan sätta spaden i marken tar ett par månader och därför gäller det att vara ute i god tid. Det är också viktigt att tänka på att arkeologiska undersökningar vanligtvis inte görs under vinterhalvåret.

Har du frågor om arkeologi, fornlämningar och lagstiftningen kring dem är du välkommen att kontakta Regionmuseets arkeologer.

Illustrationer: Jimmy Juhlin